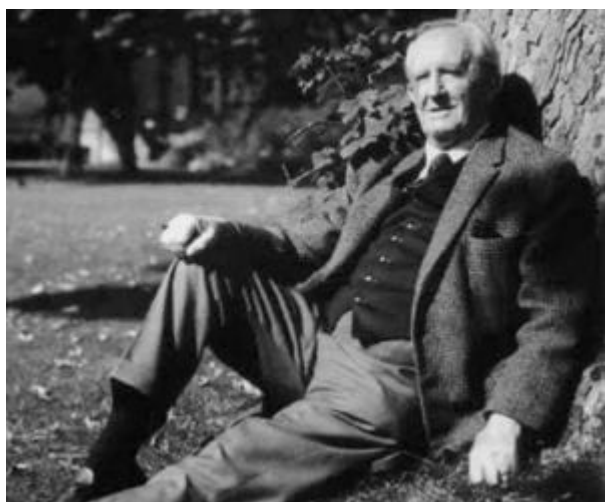

Jako dokončení série o J. R. R. Tolkienovi, H. Bellocovi, G. K. Chestertonovi a jejich politickém a ekonomickém myšlení (jejíž „úvodní salvu“ jsme otiskli v říjnu 2015 [zde](#)) přinášíme následující tři reakce v této výměně Josepha Pearce s J. W. Richardsem a Jonathanem Wittem. Redakce DP

J.R.R. Tolkien

Tolkien vs. Belloc o distributismu: odpověď Josephu Pearcovi

Jay Wesley Richards a Jonathan Witt

Joseph Pearce, jehož práce si vysoce ceníme, na stránkách *The Imaginative Conservative* uveřejnil kritickou reakci na naši novou knihu o politickém a ekonomickém smýšlení J. R. R. Tolkiena, vydanou nakladatelstvím Ignatius. Lépe řečeno šlo o kritickou reakci na krátkou odpověď jednoho z nás v průběhu rozhovoru o knize.

Pearce začíná: „V rámci velice zajímavého interview pro *Catholic World Report* z 30. října se Jay W. Richards, spoluautor nové knihy zabývající se politickým myšlením J. R. R. Tolkiena, pokusil Tolkiena distancovat od politického přesvědčení G. K. Chestertona a Hilaire Belloců.“

Pearce v článku označuje naše snahy za scestné a říká – abych shrnul jeho pozici přednesenou jinde – že Tolkien byl skutečně distributistou, se světovým názorem velmi blízkým Hilaire Bellocovi.

Joseph Pearce zvláště silně polemizuje především s tímto odstavcem rozhovoru:

Například ve své *Eseji o restauraci vlastnictví* Belloc napsal, že „snahy o restauraci vlastnictví jsou odsouzeny k nezdaru, bude-li je svazovat předsudek proti využití síly coby služebnice Spravedlnosti.“ Oproti tomu ve „Vymetení Kraje“ popisuje Tolkien skupinu panovačných cizinců, která se vetřela do Kraje, „sběrače a rozdělovače... kteří obcházeli, počítali, měřili a odnášeli do skladišť,“ údajně „ke spravedlivému přerozdělení.“ Rozhodně nejsou vykresleni v lichotivém světle. Vzhledem k Tolkienovu postoji k využití donucovací síly k dosažení údajně chválehodných cílů není snadné si představit, že by se podepsal pod tento bod Bellocova programu.

Podle Pearce by Tolkien očividně neměl s Bellocovou výzvou sebemenší problém, jelikož jeho hobití hrdinové užívají síly jako služebnice spravedlnosti při vyhnání panovačných cizinců. Pearce poznamenává, že Richards sám v témže rozhovoru obhájí tradici spravedlivé války (a můžeme dodat, že i v naší knize a před několik dní na webu *The Imaginative*

Conservative), která obnáší i využití síly.

Podle Pearce z toho plyne rozpor v našem výkladu Tolkiena. Bellocova esej však, jak ostatně naznačuje i název, nepojednává o sebeobraně ve válce, ale o jeho představě přerozdělení majetku mezi ekonomickými třídami a zachování kýženého stavu. Na obhajobě síly při sebeobraně (jak to učinil Tolkien) a nesouhlasu s distributistickými názory není nic protimluvného. Hobiti užili branné moci ke znovuzískání nedávno ukradeného, ne ke „spravedlivějšímu“ přerozdělení soukromého vlastnictví.

Snad by se dalo namítnout, že podle Belloca byl majetek chudých ukraden před několika generacemi tou či onou nespravedlností a on to jen chtěl napravit. Přesto zůstává světonázor zahrnující státní přinucení, tuhé a zvýhodňující daňové předpisy a kartelům podobné gildy k přerozdělení majetku do rukou ekonomické třídy složené z lidí, jejichž někteří předkové si vytáhli pomyslnou krátkou slánku, jednou věcí a obranná válka proti nepřátelským a tyranským cizákům věcí druhou. Tolkien každopádně nic podobného nehájil a lze se dosti dobře domnívat, že by proti podobným návrhům rozhodně vymezil.

Při popisu některých důležitých shodných bodů v knize se ale v knize obšírně zabýváme i odlišnostmi a vysvětlujeme, proč by podle nás nedosáhla Bellocova opatření k přerozdělení bohatství svého kýženého cíle štíhlejší vlády, ale pravého opaku, tedy vlády přebujelé. Rozvádíme i náš postoj, že navzdory určitým podobnostem se Tolkienovy a Bellocovy názory dosti významně rozcházejí.

Pearce paradoxně uznává, že Belloc obhajoval využití síly k přerozdělení vlastnictví. Souhlasíme – jen podle nás neexistují důkazy, že by se Tolkien v tomto bodě s Bellocem shodnul.

Podle Pearce také zaměňujeme Bellocův distributismus se socialismem. Nic takového ale nečiní ani Richards v krátkém rozhovoru, ani se to neděje v knize. Jasně říkáme, že Belloc socialistou *nebyl*. Sice se přiklání k vnímání majetku a bohatství jako veličiny s nulovým součtem, typickému pro socialistické myslitele – to z něj ale ještě socialistu nedělá. Podobně jako u Tolkiena i v Bellocově případě platí: Lépe je pracovat s názory daného myslitele v jeho vlastní terminologii, než k nim přidávat nálepky, které nesedí a zamlžují důležité odlišnosti.

Distributismus si se socialismem nepletme, pan Pearce však zdá se ne zcela rozlišuje mezi naší oddaností spořádané svobodě a omezené vládě a libertinismem, když popisuje pana Richardse jako stoupence „nesmyslného kultu libertinismu volného trhu.“ Tak tomu jednoduše není. O našich skutečných názorech dostatečně vypovídají vydané práce. V knize *The Hobbit Party* věnujeme mnoho stran artikulaci Tolkienovy (i naší vlastní) oddanosti spořádané svobodě, vládě práva, tomu, co bylo nazváno svobodou vyniknout (postavené do kontrastu obyčejné svobodě dělat si, co chcete), úloze ctnosti, rodiny i zprostředkovatelských institucí občanské společnosti.

V knize pochvalně citujeme práci Josepha Pearce a upřímně se snažíme chovat se k němu i dalším autorům, s nimiž se neshodneme, spravedlivě. Zvláště pečlivě jsme se o to pokusili

v Pearcově případě, jelikož s ním máme přece v jiných oblastech tolik společného. Nezbyvá než doufat, že pokud si pan Pearce přečte naši knihu a zamyslí se nad ní, některé věci v ní jej potěší – i když se i nadále bude dívat na Tolkienovy politické postoje odlišným pohledem.

Reakce J. W. Richardse a J. Witta Tolkien vs. Belloc on Distributism: A Response to Joseph Pearce vyšla na webu *The Imaginative Conservative* 10. listopadu 2014.

Tolkien a Belloc vs. Richards a Witt

Joseph Pearce

Těžko říci, kde začít s reakcí na „odpověď“ pánů Richardse a Witta na můj starší článek o „distributismu v Kraji.“ Co víc, ani pořádně nevím kde skončit, jelikož se nabízí tolik různých potenciálních směrů debaty: otázka Tolkienovy shody s Bellocem ohledně praktických prvků distributismu, především pak Bellocovy obhajoby ekonomického využití „síly.“ Debata, zda je „vyčistění Kraje“ prostou „spravedlivou válkou“ nebo jej lze chápat i jako bellocovské „opětovné navrácení vlastnictví.“ Můžeme se bavit o tom, zda by Bellocova vize distributismu znamenala rozbujelou či štíhlejší vládu nebo jestli jsem výše uvedené gentlemany nařknul ze směřování distributismu se socialismem právem či nikoliv. Je tu také otázka, jestli mám nebo nemám pravdu, když své ctihodné oponenty v debatě popisuji jako „libertinské přívržence volného trhu.“ A konečně trochu povzbudivější návrh, že některé věci v jejich knize *The Hobbit Party* by se mi mohly i líbit.

Přestože se mi nabízí tolik možných cest k obraně vlastních pozic, raději začnu poděkováním Richardsovi s Wittem za jejich uměřenou a civilizovanou odpověď na mou předchozí provokaci. Pravý gentleman se dokáže zachovat spravedlivě a shovívavě dokonce i uprostřed vřavy a povyku. V tomto ohledu je tedy lze označit za skutečné gentlemany. Inspirován jejich příkladem a s odhodláním pokračovat v tomto chvályhodném duchu neodložím pomyslné rukavice; přesto bych snad měl pány varovat, že na rukou nemám rukavičky, ale spíše rukavice boxerské!

Otázka, zda by Tolkien „schvaloval“ Bellocovy praktické návrhy pro „opětovné navrácení vlastnictví,“ jak ho Belloc předkládá v eseji na toto téma, zůstává nutně sporná, dokud se neshodneme, co vlastně Belloc „silou“ nutnou k obnově vlastnictví myslel. Na tomto místě bychom měli poznamenat, že Bellocův postoj vychází z a je blízký učení katolické církve o subsidiaritě. Proto v předmluvě své eseje píše o nebezpečích, která pro svobodu rodiny představuje nezdravě zbytnělá moc velkých podniků i velké vlády:

Dokáže-li stát odstříhnout rodinu od zdroje jejího živobytí, stává se jejím pánem a svoboda se vytrácí. Proto existuje zkouška hranice, za níž se jeví další omezování svobody protichůdné našim cílům – tato zkouška sestává ze schopnosti rodiny postavit se proti tomu, co její svobodu omezuje. Mezi rodinou a silami, které – buď skrze dělbu práce, nebo konání státu – omezují svobodu volby konání, musí být lidský vztah. Rodina musí mít nejen možnost si proti svévolným vnějším vlivům stěžovat, ale také způsob jak zajistit, aby této stížnosti nechyběl účinek.

Jinými slovy, jakákoliv „síla“ využitá k obnově produktivního vlastnictví rodině nikdy nesmí potlačit možnost rodiny zachovat si politickou i hospodářskou volnost před zásahy státu nebo velkého byznysu do jejích svobod. Jen tak na okraj, nepohladí na duši, když Belloc neoznačuje za základní jednotkou zdravé společnosti jednotlivce, ale rodinu?

V zásadě se tedy jeho vize – podobně jako v případě sociálního učení katolické církve – soustředí na nevyhnutelné napětí mezi subsidiaritou a solidaritou; nebo, vypůjčíme-li jazyk actonovské a burkeovské politické filozofie, na napětí mezi Actonovou maximou, že „moc korumpuje a absolutní moc korumpuje absolutně“ a Burkeovou zásadou, podle níž „aby ji bylo možné požívat, musí být omezena i svoboda samotná.“ Co se Bellocova přesvědčení vyjádřeného v jeho eseji týče, ona „síla“ – jejíž využití se Richardsovi s Wittem podle všeho tolik přičítá – není ničím jiným, než zakotvením spravedlivých zákonů vytvořených k znovuposílení ekonomické svobody rodiny proti síle státu i velkého byznysu. Moji oponenti s tím mají problém, jelikož optikou svého volnotržního libertinismu chápou jakýkoliv politický zásah do hospodářské sféry jako zlo. Nemáme však žádné důkazy, že by Tolkien sdílel jejich *laissez faire* postoje a bylo by přinejmenším nepoctivé něco takového naznačovat.

Pokrok v Kraji.

Když se posuneme k otázce, zda bylo „vymetení Kraje“ prostě jen spravedlivou válkou proti cizím vetřelcům bez jakéhokoli vztahu k distributismu, stojí za zmínku, že se Richards s Wittem nijak nezabývají Tolkienovým názorným popisem zničujících dopadů *laissez faire* hospodářství průmyslové revoluce:

Byla to jedna z nejsmutnějších hodin v jejich životech. Vyvstával před nimi velký komín, a jak se blížili ke staré vsi za Vodou, řadami nových ubohých domů po obou stranách silnice viděli nový mlýn v celé jeho mračné a špinavé ošklivosti: velkou cihlovou budovu dřepící nad říčkou, kterou znečišťovala kouřícími a páchnoucími splašky. Po celé délce povodské cesty byly všechny stromy pokácené.

Když překročili most, vzhledli do Kopce a ztratili dech... Stará sýpka na západní straně byla zbořená a na jejím místě stály řady dehtovaných kůlen. Všechny kaštiny byly pryč. Břehy a živé ploty byly rozkopané. V dohola udusaném poli stály veliké vozy. Z Pytlův ulice se stal zející pískový a štěrkový lom. Dno pytle vzadu nebylo vidět pro tlačení velkých bud. [1]

Co se stalo s „temnými satanskými mlýny“ (dark satanic mills) po vítězném zakončení

spravedlivé války? Zalíbil se hobitům „pokrok“ industrialismu, a tak vystavěli další vysoké komíny a nové řady chatrčí? Postavili ještě více továren, které špinily řeky v Kraji „páchnoucími splašky“? Vzali si příklad ze Sarumana, které se ve svém zlu zmenšil do ubohého Šarkana, a vykáceli všechny stromy a vyhloubili doly? Opustili své primitivní a středověké hobití nory, aby mohli žít v mrakodrapech nebo na sterilních předměstích? Pochopitelně nikoliv. Po válce hobiti strhli odpudivé chrámy Mamonu a všechny další projevy „dračí nemoci“ komerčního „pokroku.“ Když to shrneme, hobiti po skončení války užili přiměřené a ospravedlnitelné „síly“ k obnovení široce distribuovaného vlastnictví do rukou Krajanů a napravení škod způsobených zvenčí vnucenou průmyslovou revolucí. Znamená to tedy Tolkienovo „schvalování“ Bellocova distributismu? Osobně to považuji za dosti přesvědčivý argument. Ať už to ale dokazuje Tolkienův souhlas s Bellocem či nikoliv, rozhodně by to Tolkienovi vyneslo kladné body u Belloca!

Rád bych zakončil na pozitivnější notu a našel něco, co mi v knize dua Richards a Witt správně naladu. Rozhodně se v ní najde spousta dobrých a bystrých postřehů. Zásadním problémem však v mých očích zůstává fakt, že ideologická „mise“ autorů devaluje celou knihu na žalostný a nepřesvědčivý pokus vtěsnat tradicionalistického Tolkienova génia do naprosto nepatřičné přihrádky modernistické ideologie autorů. Připomíná to snahy stlačit majestát církve do karikatury továrního komína. Nefunguje to.

[1] Pán prstenů: Návrat krále, Mladá fronta, Praha 2002. Str. 261

Odpověď Josepha Pearce Tolkien and Belloc vs. Richards and Witt se na webu *The Imaginative Conservative* objevila 14. listopadu 2014.

Tolkien, uspořádaná svoboda a katolická sociální nauka

Jay Wesley Richards a Jonathan Witt

Ve své druhé kritice naší práce o Tolkienově politickém myšlení začíná Joseph Pearce slovy, že vlastně ani neví, kde začít. Rádi bychom mu ve vší úctě navrhli, aby začal naší knihou, kde naše argumenty rozvíjíme podrobněji.

Ve svém druhém článku, podobně jako v tom prvním, označuje naše postoje za tržní libertinismus, i když jsme v naší krátké odpovědi a na mnoha místech v knize i jinde zdůraznili význam politické spravedlnosti pro bohaté i chudé (zákonnost) stejně jako kultury ctnosti a zprostředkujících institucí (rodina a další občanské instituce) včetně těch charitativních.

Také polemizuje s Ayn Randovou a jejím pomýleným postojem, že chamtivost je nepostradatelným kořenem svobody a lidského blahobytu. V kapitole „Osamělá hora vs. Trh“ rozebíráme poslední třetinu *Hobita*, kde chamtivost a lakota v podstatě zastaví obchod i blahobyt v údolí Řeky a jak oblast zažívá rozvoj podnikání a obchodu, když tyto nectnosti vystřídá štědrost a důvěra.

Nebo raději agrární „primitivismus“?

Tyto argumenty a vysvětlení lze jen stěží vykládat jako libertinismus – tržní či jakýkoliv jiný. Kdybychom hájili libertinský úhel pohledu, otec James Schall by nejspíš nenapsal předmluvu k naší knize *The Hobbit Party*, ani by ji nechválili další konzervativní katolíci. V naší první reakci na pana Pearce v *The Hobbit Party* i dalších našich spisech zdůrazňujeme nemožnost zachování svobody v libertinské společnosti.

Pearce nás také opakovaně viní z opomenutí pasáže z *Pána prstenů*, kde vypravěč popisuje zpusťování Kraje bezuzdnou industrializací. Samozřejmě nemůžeme citovat každou strhující a relevantní Tolkienovu pasáž. Místo toho v první kapitole naší knihy popisujeme nesmyslné ničení Kraje rukou Sarumana a jeho pohůnků. V naší kapitole „Vymetení Kraje“ citujeme Stromovousův popis Sarumana jako někoho „s myslí pro kov a kola,“ stejně jako řádky popisující obrazy zmaru a zkázy, s nimiž se Frodo a jeho společníci setkávají při návratu do Kraje ke konci románu.

Nezapomínáme ani na Tolkienovu nechuť ke spalovacímu motoru a přetiskujeme dlouhé úryvky z jeho dopisu popisující zděšení, které jako dospělý muž pocítil při návratu do krajiny svého idylického dětství, zohavené bezmyšlenkovitým rozpínáním měst. Zabýváme se tím, co označujeme jako *vůli modernity k ošklivosti* a mluvíme o četných pozitivních i negativních příkladech technologických kultur ve Středozemi. Celou otázku i její Tolkienovo nuancované literární rozpracování vnímáme jako fascinující výzvu.

Každopádně nic z toho nedokazuje, že by Tolkien souhlasil s Bellocovými politickými názory, jak tvrdí Pearce. Průmyslové ničení není výlučně záležitostí tržních ekonomik, stejně jako neprojevoval starost o lidštější architekturu a ochranu přírody jenom Bellocův distributismus.

Co se Pearcova ztotožnění Bellocových postojů s katolickou sociální naukou týče, rozebíráme tento argument dopodrobna v *The Hobbit Party*, kde si všímáme některých důležitých oblastí shody, ale také zdůrazňujeme pasáže ze sociálních encyklik, které velmi přesvědčivě ukazují, že jakékoliv pohodlné ztotožnění konkrétních programů s katolickým sociálním učením se nezakládá na pravdě. Stačí snad říci, že s Pearcovým rovnítkem nesouhlasí ani mnozí pozorní studenti katolické sociální nauky.

Jsme *The Imaginative Conservative* vděční za to, že poskytl prostor této energické výměně názorů. Pan Pearce ji zahájil. Snad bychom ji tedy mohli na tomto místě v duchu fair-play a podle pravidel debaty uzavřít a obě strany pro její případné pokračování odkázat jinam. Pokud ne, ponecháváme další odpovědi na naší knize a na jejích příznivě nakloněných čtenářích tady na *The Imaginative Conservative*.

Máme k Tolkienovi mnoho co říct nad rámec jeho vztahu k Bellocovi a distributismu, a rádi bychom se na těchto stránkách jednou či více z těchto otázek v předvečer uvedení poslední částí filmové trilogie *Hobit* do kin zabývali. Tolkienovo myšlení je mnohem širší než Bellocovy politické názory, s Pearcem se shodneme na více věcech, než ve kterých spolu nesouhlasíme, a nastal čas pohnout se od celé věci dál.

Završení výměny Tolkien, *Ordered Liberty*, and Catholic Social Teaching J. W. Richardsem a J. Wittem vyšlo na stránkách *The Imaginative Conservative* 26. listopadu 2014.